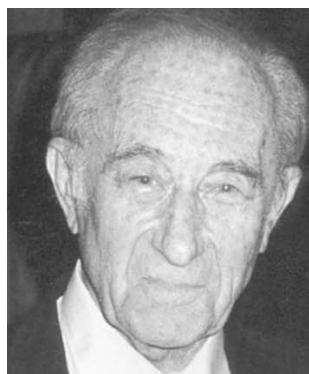

ДЕТИЊСТВО У ВАЉЕВУ И БАЛКАНСКИ РАТОВИ

Од прошлог броја започели смо фељтон у коме преносимо интересантну животну причу господина Драгослава Ђорђевића из Калифорније, описану у књизи "Преко гора и мора", сачињену од разговора са писцем Милошем Јевтићем.

Драгослав Ђорђевић је рођен 1910. године у Обреновцу. Основну школу је завршио у Ваљеву, а гимназију је учио у Београду, Јагодини, Параћину и Ђуприји. Нижу школу Војне академије завршио је у 55. класи, а Вишу школу Војне академије у 37. класи.

Обављао је разне војне дужности. Тако је пред априлски рат 1941. године био - као капетан прве класе - генералштабни приправник у Саобраћајном одељењу Главног генералштаба.

За време Другог светског рата био је ратни заробљеник у Немачкој. По завршетку рата одбио је да се врати у отаџбину, не желећи да прихвати нови поредак. Године 1949. уселио се у Сједињене Америчке Државе. Радио је, у почетку, разне послове, да би се запослио као наставник - на Војном институту за стране језике у Монтереју, где је био и шеф Катедре српскохрватског одељења. У

међувремену је дипломирао и магистрирао историју на Сан Хозе државном универзитету у Калифорнији.

Објавио је много текстова о српској историји, као и више књига, како уџбеника, тако и стручних радова, међу осталима и "На раскрсници 1941.", која је објављена на српском и енглеском језику.

Драгослав Ђорђевић је годинама у првим редовима борбе за српска национална питања.

"Кад порастеш ти ћеш бити добар српски војник".

"Јесте", слажем се ја.

"Саша, донеси овом војнику једну чоколаду".

Баба Ленка Иванишевић и Драгослав, Обреновац, 1911.

ПРВА РАТНА БОЛНИЦА У ВАЉЕВУ

Сваког дана око 10 сати пре подне баба Ленка ме позива, даје ми сребрни "стопарац" и наређује ми: "Иди код Тозе пекара и купи један црни хлеб. Ако нема црног нек ти да полубели".

За мене је сада почињао врло занимљив, али и тужан дан. Полако силазим низ брдо ка чаршији, прелазим преко моста на Колубари и долазим до ограда ваљевске Основне школе. Тражим рупе у даскама да бих провирио кроз њих у двориште школе.

Двориште је пространо и по њему се моталу разна војна лица у белим мантилима. У средини дворишта је велика гомила мртвих војника. Болничари доносе мртваце у носилима и међу их на гомилу. С друге стране гомиле су једна шпедитерска коњска кола и око њих послује неколико људи. Једни хватају мртваце за ноге и рамена и бацају их на кола, други их слажу као дрва једног на другог. Кад се товар напуни, кола се крену, излазе из дворишта и полако иду ка гробљу.

Неколико година доцније, кад сам био основац, мајка ме је одвела на Видрачку стену изнад реке Колубаре. Тамо је било војничко гробље оних српских и аустријских војника који су помрли 1914. и 1915. године. Већина су били сахрањени у велике заједничке раке.

Док мртви излазе кроз капију ка гробљу, живи, рањеници и болесници улазе у болничко двориште. Колона воловских кола се врло лагано креће. На колима леже или седе рањеници и болесници. Већина рањеника има завоје на глави, руци, нози и где ти све знам. Многи завоји су крвави и прљави. Волове вод и или тера пругићем сељак коморџија.

Моја мама, као и многе друге жене, ради повремено у болници. Она шије рубље за војнике, мантиле за болничаре и лекаре. Неке њене пријатељице су добровољне болничарке.

Много пута сам заспао на миндерлуку и сањао српске рањенике и њихове патње.

ВОЈВОДА МИШИЋ

Мој брат, Борислав, који је млађи од мене често побољева. Наш лекар је санитетски мајор др. Влада Станојевић, који повремено долази у нашу кућу, да прегледа мог брата, па од њега чујемо и разне вести о рату.

У Ваљеву је командант Прве српске армије, наш земљак из села Струганика код Мионице, војвода Живојин Мишић. Његова породица станује у Карађорђевој улици. Једнога дана доктор Станојевић у разговору помену мојој мајци да би она могла да заради мало новца шивењем у кући војводе Мишића. Госпођа Лујза Мишић, не може сама да стигне да саше све за њеног мужа и децу. Мојој мајци се ова понуда допада и већ следећег дана она је на послу у кући војводе Мишића.

За сваког Ваљевца је велика част бити у вези са кућом војводе Мишића. Ја жарко желим да видим српског војводу и због тога одлазим у Мишићеву кућу да питам моју мајку када ће се вратити кући. Затичем њу и госпођу Лујзу у кухињи како шију и пеглају. Пошто су оне врло упослене, то не обраћају много пажњу на мене. Ја идем кроз један ходник у једну собу са спуштеним завесама и ту видим за столом једног чика с брковима како нешто пише. Он се окреће к мени и каже ми: "Мали бато, како се зовеш?" Драган, одговарам ја и љубим га у руку. Чика ме милује по глави и каже:

Из друге собе долази један младић у руској униформи и даје ми једну велику МИЛКА чоколаду, из Швајцарске, са великом сликом пса Бернардинца на омоту. Ја радосно обема рукама примам чоколаду и кажем: Хвала. Он се насмеја и упита ме:

"Имаш ли брата или сестру?"

"Имам једног млађег брата".

"Саша, дај му једну чоколаду за брата".

Саша послушно доноси и даје ми још једну велику чоколаду. Ја љубим чика у руку, Саша ме тапше по лицу, и ја одлазим у кујну и показујем мами моје поклоне.

"Ко ти је то дао, пита мама.

"Један чика с брковима", одговарам.

Какав чика, то је господин војвода, магаре једно".

Много година је прошло од тога дана, а две слике пса Бернардинца су красиле зидове наше собе. Мислим да их је моја мајка чувала све до смрти, као драгу успомену на војводу Мишића.

Наставак на страни 18